

İNFÂK AHLÂKİ

İnfâk, İslâm'ın en temel ibadetlerinden biridir. Yüce Yaratıcı pek çok âyette namaz ibadeti ile zekâtı ve infâkı birlikte anmıştır. Bu, Yüce Allah'ın hakkı ile kul hakkının iç içe olduğunun göstergesidir.

İnfâk bir ibadettir. Her ibadet gibi onun da sahih olabilmesi için, öncesinde ve sonrasında yapılması gereken hususlar, şartlar vardır. Onları şöyle özetleyebiliriz:

İnfâk Öncesi Yerine Getirilmesi Gereken Hususlar

İnfâk edilecek malın helâlden kazanılmış olması gerekir. Haram yoldan elde edilen bir malın/paranın herhangi bir sevap beklemekten elden çıkarılması, fakir fukaraya verilmesi gerekir. Nitekim bir hadislerinde Peygamberimiz, yediği içtiği, giydiği haram olan, haramdan beslenen kimsenin ne kadar içten yaparsa yapsın duasının bile kabul edilmeyeceğini haber vermiştir.¹

İnfâkın hesâbının titizlikle yapılması gerekir. Nasıl ki malî yılbaşlarında ince hesaplar yapılıyorsa, bunun için muhâsebecilerden yardım alınıyorsa; fakir fukarânın hakkı olan infâk için de titiz hesaplar yapılmalıdır. Hangi mallardan, kimlere, ne zaman, nasıl ve ne kadar zekât verileceği, infâk edileceği tesbit edilmeli, bu konuda bilenlerden yardım alınmalıdır.

İnfâk geciktirilmeden vaktinde edâ edilmelidir. *Hayır, sonraya bırakılmaz.* Mâzeretsiz olarak herhangi bir hayrın geciktirilmesinin vebâli vardır ve geciktirme hayrın sevâbından azaltan bir husustur. Bunun için özellikle farz olan infâklarda kişinin, ne zaman zengin olduğunu ve ne zaman zekât vermesi gerektiğini belirlemesi ve ona göre zekâtını vermesi gerekir. Vaktinden önce verme, fakirlerin lehine olduğu için caizdir. Ancak geciktirme caiz değildir.

İnsanlar istemek/dilenmek zorunda bırakılmadan infâk etmek önemlidir. Bu konuda Kur'an'da şöyle buyrulur: *“Sadakalarınızı, kendilerini Allah yoluna adayıp yeryüzünde dolaş-*

mayanlara ve utandıklarından dolayı kendilerini tanımayanların zengin saydıkları yoksullara verin. Onları yüzlerinden tanırsın, insanlardan yüzüstü ederek bir şey istemezler. Sarf ettiğiniz iyi bir şeyi Allah şüphesiz bilir.”²

İnfâkta öncelikle muhtaç olanlar tercih edilmelidir. Akribâ ve yakın komşulardan işe başlayarak en fazla ihtiyacı olanlara öncelik verilmelidir. Bu, hem daha sevap, hem de toplumsal düzeni sağlama amacına daha uygundur. Kişi kendisi araştırmıyorsa, bu konuda tecrübeli kişi ve kuruluşlardan yardım alarak en uygun kimselere infâkın ulaştırılmasına gayret etmelidir. Bu konuda Rabbimiz şöyle buyurur: *“Sana, ne sarf edeceklerini sorarlar, de ki: ‘Sarf edeceğiniz mal, ana baba, yakınlar, yetimler, düşkünler, yolcular içindir. Yaptığınız her iyiliği Allah şüphesiz bilir.’³*

İncitmeden, kendilerine infâk edilecek olanların onurlarını zedelemekten gayret etmek gerekir. Bu konuda Kur'an'da şu uyarılar yer alır: *“Yaptığın iyiliği çok görerek başa kakma.”⁴ “Ey İnananlar! Allah'a ve âhiret gününe inanmayıp, insanlara gösteriş için malını sarf eden kimse gibi, sadakalarınızı başa kakma ve ezâ etmekle boşa çıkarmayın.”⁵*

İnfâk edilen şey içtenlikle ve sevgiyle verilmelidir. Her şeyden önce Yüce Allah'ın sevgisiyle verilmelidir. Kişi sevdiği maldan ve o malın da iyisinden vermelidir; verdiği kimseyi, kendisine sevap kazandıran kardeş olduğunu bilip sevmelidir. Severek isteyerek vermelidir; bunun için vermenin dünya ve âhiret kazanımlarını düşünmemelidir. Vermekle insanın kalbini öldüren bencillik, kendini düşünme gibi hastalıklardan kurtulduğunu; fakir zengin kardeşliğinin sağlandığını, kaza ve belâlardan kurtulacağını, berekete ereceğini hatırdan çıkarmamalıdır. Rabbimiz sevgi temelli verenleri şöyle açıklar: *“Onlar, O'nun sevgisiyle verenlerdir...”⁶ “Onlar içleri çektiği halde, yiyeceği yoksulla, öksüze ve esire yedirirler. Biz sizi ancak Allah rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız derler.”⁷* Peygamberimiz de en faziletli sa-

dakanın, sağlıklı yaşama ümidi varken, cimrilik tutkusu içinde, fakir düşerim endişesi taşırken verilen sadaka olduğunu söyler ve muhâtabını uyarır: “*Sen can boğaza gelmeden vermeye bak, çünkü ölüm döşeğinde artık (hiçbir şey gözüne gözükmeyiz) şunu falana, şunu filana verin dersin, ama iş işten geçmiştir, zaten malların falana yahut filana kalmıştır.*”⁸

Elbette sadece Yüce Allah’ın rızâsı istenerek infâk edilmelidir. Yardım edilen kimseden herhangi bir karşılık-menfaat beklenmemelidir. Bugün asgarî ücretle, hatta çok daha düşük ücretlerle çalıştırdıkları işçilere, onların ailelerine yardım eden, bu yaptıkları yardımı zekâtlarına sayan zenginlerimiz vardır. O çalışanlar, kendilerine yardım yapılacağını bildikleri için çalışmak zorunda kalıyorlarsa, kendilerine yardım edilmediği takdirde aynı şartlarda çalışmayacaklarsa, yapılan bu yardımlar tam olarak infâk ruhu ile bağdaşmamaktadır. Bu konuda Rabbimizin uyarısı açıktır: “*Sarf ettiğiniz iyi şey kendinizdir, zaten ancak Allah’ın rızasını kazanmak için sarf edersiniz. Sarf ettiğiniz iyi bir şeyin karşılığı haksızlığa uğratılmaksızın size verilir.*”⁹

İnfâk Sonrası Yerine Getirilmesi Gereken Hususlar

İnfâk eden verdiğini unutmamalıdır. Hadiste Yüce Allah’ın koruması altında olacak kişilerden birinin de sağ elinin verdiğini sol eli bilmeyen kişi olduğu özellikle belirtilmiştir. Bunun anlamı, kişinin mümkün olduğunca gizli yardım etmesi, verdiğini unutmamasıdır. İnsanın sol tarafında kalbi vardır. Buna göre, kişinin verdiğini içine oturup kalmamalı, verdiğine pişmanlık duyar noktasına gelmemelidir. Bu ruha sahip olabilmek için Yüce Allah’ın verdiğini, O’nun kullarına vermenin O’nun emri olduğunu, vermenin berekete sebep olacağını her zaman düşünmek gereklidir.

İnfâk ibadeti sürekli yerine getirilmeye çalışılmalıdır. Yalnızca farz ve vâcip olan infâk çeşitleriyle yetinilmemeli, yapılabildiği ölçüde nâfile infâklarla infâk ibadeti kesintisiz sürdürmeye gayret edilmelidir. Bu konuda, “*Az sadaka çok*

belâyı def eder, amellerin en efdali az da olsa devamlı olanıdır.” buyrulmuştur. Yine bir hadiste, “*Senden bir şeyler isteyen at üstünde/arabayla da sana gelse onun hakkı vardır/ona yardım et.*”¹⁰ buyrulmaktadır. Devamlı infâk ibadetinin içerisinde olmaya teşvik edilmiştir. Onun için farz olan infâkların yanı sıra nâfile infâklarda da bulunmalıyız. Mizânda hesap görülürken farz namazlardaki eksikliklerin, nâfilelerle tamamlanacağı haberlerde yer almaktadır. Aynı şekilde farz infâklardaki eksikliklerimizi tamamlayacak olan nâfile infâklarımızı da olabildiğince artırmaya çalışmalıyız.

Sâlih amellerimiz, Rabbimize dua için en güzel fırsatlardır. Bunun için infâk ibadetinden sonra hem kendimiz, hem yardım ettiğimiz kimseler, hem dünyamız, hem âhiretimiz için dua etmeliyiz.

Son olarak Rabbimizin şu uyarılarına kulak verelim: “*Altın ve gümüşü biriktirip Allah yolunda sarfetmeyenlere can yakıcı bir azabı müjdele. Bunlar cehennem ateşinde kızdırıldığı gün, alınları, böğürleri ve sırtları onlarla dağlanacak, ‘Bu, kendiniz için biriktirdiğinizdir; biriktirdiğinizi tadın’ denecek.*”¹¹

“*Ey inananlar! Sizi, mallarınız ve çocuklarınız Allah’ı anmaktan alıkoymasın; böyle olanlar hüsrana uğrayanlardır.*”

Birine ölüm gelip de: ‘Rabbim! Beni yakın bir süreye kadar ertelesen de, sadaka versem, iyilerden olsam.’ diyeceği zaman gelmezden önce, size verdiğimiz rızıklardan sarf edin.

Bir canın eceli gelip çatınca, Allah onu asla geri bırakmaz; Allah, işlediklerinizden haberdardır.”¹²

Dipnot

*Prof. Dr.

1	Müslim, Tirmizî.	7	76/İnsân, 8-10.
2	2/Bakara, 273.	8	Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 447.
3	2/Bakara, 215.	9	2/Bakara, 272.
4	74/Müddessir, 6.	10	Ebü Dâvûd.
5	2/Bakara, 264.	11	9/Tevbe, 34-35.
6	2/Bakara, 177.	12	63/Münâfikûn. 9-11.